समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

নৱম শ্ৰেণীৰ পাঠ্যপুথি

ভূগোল

পাঠ - ২

বায়ুমণ্ডল: গঠন, বায়ুৰ চাপ আৰু বায়ু প্ৰবাহ

অংশ – ৮

শ্ৰাৱণী দেৱী

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২২। কাৰণ দৰ্শাই উত্তৰ লিখা —

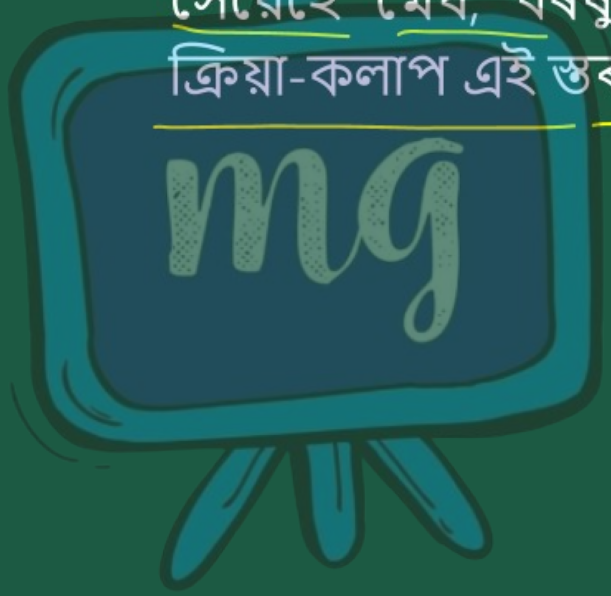
(ক) ট্ৰপ'স্ফিয়েৰ স্তৰটোতে প্ৰধানকৈ বতৰৰ ক্ৰিয়া-কলাপ কিয় সংঘটিত হয়?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- ট্ৰপ'স্ফীয়েৰ স্তৰটো ভূ-পৃষ্ঠৰ লগতে লাগি থকাৰ বাবে ইয়াৰ বায়ুত অধিক জলীয় বাষ্প থাকে। সেয়েহে মেঘ, বৰষুণ আদি সৃষ্টিৰ লগতে বতৰৰ ক্ৰিয়া-কলাপ এই স্তৰটোতে সংঘটিত হয়।

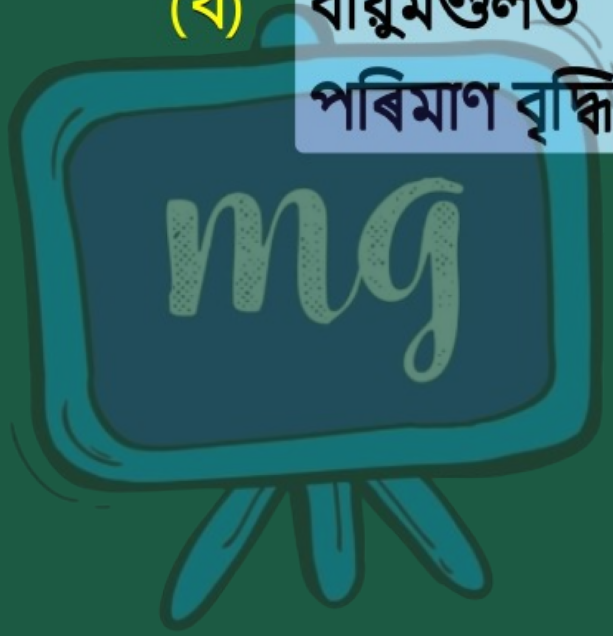

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২২। কাৰণ দৰ্শাই উত্তৰ লিখা —

(খ) বায়ুমণ্ডলত কাৰ্বন ডাই-অক্সাইডৰ পৰিমাণ বৃদ্ধি পালে তাৰ ফল কি হ'ব?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

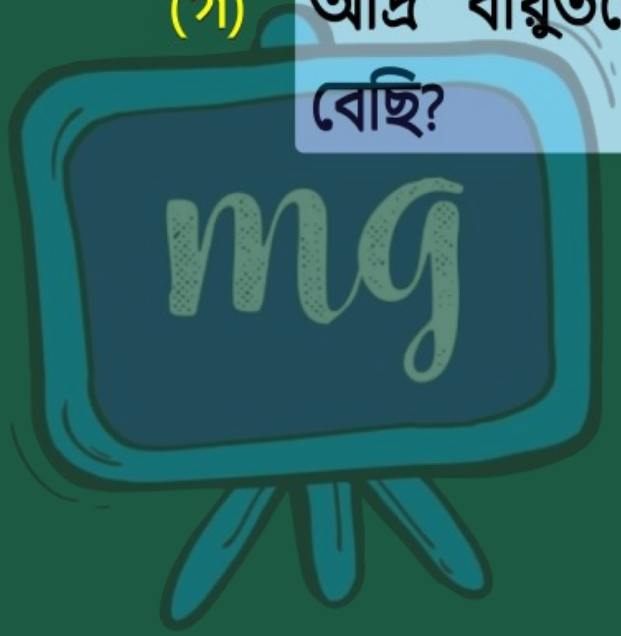
উত্তৰঃ- কার্বন- ডাই-অক্সাইড গেছৰ তাপ শোষণ কৰা ক্ষমতা বহুত বেছি । সেয়েহে বায়ুমণ্ডলত কার্বন- ডাই-অক্সাইড গেছৰ সামান্য বৃদ্ধিয়ে বায়ুমণ্ডলৰ উত্তাপ বৃদ্ধি কৰাত সহায় কৰে । ফলস্বৰূপে জীৱৰ জীৱন প্রক্রিয়াত বিৰূপ প্রতিক্রিয়াৰ সৃষ্টি কৰে ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২২। কাৰণ দৰ্শাই উত্তৰ লিখা —

(গ) আৰ্দ্ৰ বায়ুতকৈ শুষ্ক বায়ুৰ চাপ কিয় বেছি?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- পৃথিৱীৰ পৃষ্ঠত তাপৰ বিতৰণ সকলো ঠাইতে সমান নহয় । গৰম বায়ুৰে জলীয় বাষ্প ধাৰণ কৰি আৰ্দ্ৰ হৈ পৰে । আৰ্দ্ৰ বায়ুৰ চাপ কম হয় । শীতল বায়ুৰ জলীয় বাষ্প ধাৰণ ক্ষমতা কম হয় আৰু জলীয় বাষ্প কম পৰিমাণে থকা বায়ু তুলনামূলকভাৱে শুষ্ক হয় । সেয়েহে আৰ্দ্ৰ বায়ুতকৈ শুষ্ক বায়ুৰ চাপ বেছি হ'ব ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২২। কাৰণ দৰ্শাই উত্তৰ লিখা —

(ঘ) অ'জন গেছৰ স্তৰটোৱে কেনেকৈ জীৱজগতৰ উপকাৰ সাধে?

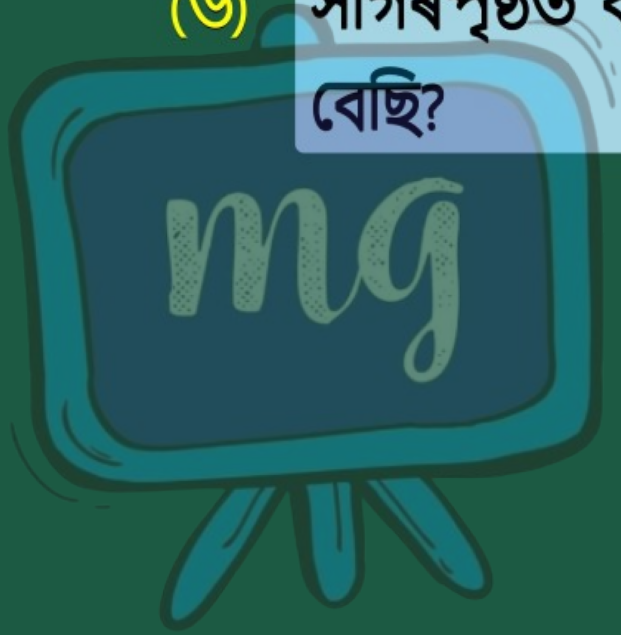

উত্তৰঃ- বায়ুমণ্ডলৰ প্ৰায় ৪০-৫০ কি.মি., উচ্চতাত থকা অ'জন গেছে উদ্ভিদ-প্ৰাণীৰ বাবে অতি মাৰাত্মক সূৰ্যৰ অতি বেঙুনীয়া ৰশ্মি শোষণ কৰি জীৱজগতক সম্ভাব্য বিপদৰ পৰা ৰক্ষা কৰি আছে। ইয়াৰ উপৰি বায়ুমণ্ডলৰ নিম্ন উচ্চতাত থকা জলীয় বাষ্পই সৌৰশক্তি শোষণ কৰি পৃথিৱী পৃষ্ঠ অতিপাত ঠাণ্ডা বা অতিপাত উষ্ণ হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা কৰি জীৱজগতৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় এক উষ্ণতাৰ ভাৰসাম্যতা বজাই ৰাখিছে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২২। (ঙ) কাৰণ দৰ্শাই উত্তৰ লিখা — সাগৰপৃষ্ঠত বায়ুৰ চাপ কিয় আটাইতকৈ বেছি?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

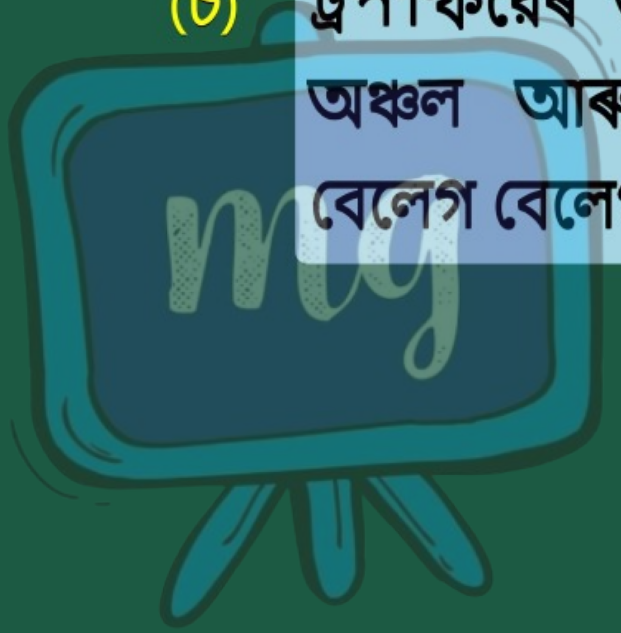
উত্তৰঃ- বায়ুৰ ঘনত্ব বাঢ়িলে বায়ুৰ চাপ বাঢ়ে আৰু যি ঠাইত উত্তাপ কম হয় সেই ঠাইত বায়ুৰ চাপ বৃদ্ধি হয় । সাগৰ পৃষ্ঠত উচ্চতা তুলানামুকভাৱে কম হোৱা বাবে তাত বায়ুৰ চাপ অধিক হয় । সেই কাৰণে সাগৰপৃষ্ঠত বায়ুৰ চাপ আটাইতকৈ বেছি ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২২। কাৰণ দৰ্শাই উত্তৰ লিখা —

(চ) ট্ৰপ'স্ফিয়েৰ স্তৰৰ উলম্ব বিস্তৃতি মেৰু অঞ্চল আৰু বিষুবীয় অঞ্চলত কিয় বেলেগ বেলেগ?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

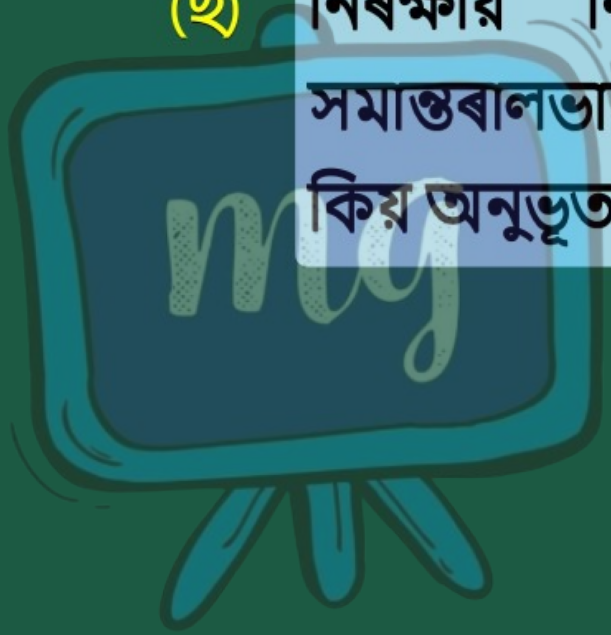
উত্তৰঃ- ট্ৰপ'স্ফীয়েৰ স্তৰৰ উলম্ব বিস্তৃতি সকলো ঠাইতে সমান নহয় । কাৰণ ট্ৰপ'স্ফীয়েৰৰ নিম্ন ভাগত উত্তাপ বেছি আৰু ওপৰৰ ফালে ক্ৰমান্বয়ে উত্তাপ হ্ৰাস পায় । বিষুৱীয় অঞ্চলত ট্ৰপ'স্ফীয়েৰৰ উচ্চতা ১৬ কি. মি. আৰু মেৰু অঞ্চলত ইয়াৰ উচ্চতা ৮ কি. মি. । উত্তাপৰ তাৰতম্যৰ বাবে ট্ৰপ'স্ফীয়েৰ স্তৰৰ উলম্ব বিস্তৃতি মেৰু অঞ্চল আৰু বিষুৱীয় অঞ্চলত বেলেগ বেলেগ হয় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২২। কাৰণ দৰ্শাই উত্তৰ লিখা —

(ছ) নিৰক্ষীয় নিম্নচাপ বলয়ত ভূপৃষ্ঠৰ সমান্তৰালভাৱে বতাহ বলাটো সাধাৰণতে কিয় অনুভূত নহয়?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- নিৰক্ষীয় নিম্নচাপ বলয়ত স্থলভাগৰ তুলনাত জলভাগৰ পৰিমাণ বেছি হয় । লগতে উত্তাপ বেছি হোৱাৰ বাবে এই অঞ্চলৰ বায়ুত অধিক জলীয় বাষ্প থাকে । সেয়েহে এই অঞ্চলত বায়ুৰ চাপ হ্ৰাস প্ৰায় । এনে কাৰণতে নিৰক্ষীয় অঞ্চলত স্থায়ীভাৱে বায়ুমণ্ডলৰ চাপ নিম্ন হৈ থাকে । নিৰক্ষীয় নিম্ন চাপ অঞ্চলত বায়ু উত্তপ্ত হৈ ঊৰ্ধ্বগামী হয় । এনে পৰিস্থিতিত এই অঞ্চলত ভূ-পৃষ্ঠৰ সমান্তৰালভাৱে কোনো বতাহ বলাটো পৰিলক্ষিত নহয় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৩। তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ চমু উত্তৰ দিয়া —

(ক) বায়ুমণ্ডল কিমান উচ্চতালৈ বিস্তৃত?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- বায়ুমণ্ডলৰ প্ৰায় ১০,০০০ কি. মি. উচ্চতালৈ বিস্তৃত।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৩। তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ চমু উত্তৰ দিয়া —

(খ) ভূ-পৃষ্ঠৰ পৰা কিমান উচ্চতা পৰ্যন্ত বায়ুমণ্ডলৰ গেছসমূহৰ ৰাসায়নিক গঠন প্ৰায় একে থাকে?

উত্তৰঃ- ভূ-পৃষ্ঠৰ পৰা প্ৰায় ৮০ কি. মি. উচ্চতা পৰ্যন্ত বায়ুমণ্ডলৰ গেছসমূহৰ ৰাসায়নিক গঠন প্ৰায় একে থাকে ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৩।

(গ) তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ চমু উত্তৰ দিয়া —

হ'ম'স্ফিয়েৰ আৰু হেটেৰ'স্ফিয়েৰৰ মাজৰ সীমাটোৰ নাম কি?

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- হম'স্ফীয়েৰ আৰু হেটেৰ'স্ফীয়েৰৰ মাজত সীমাটোৰ নাম হ'ল- মেজ'পজ।

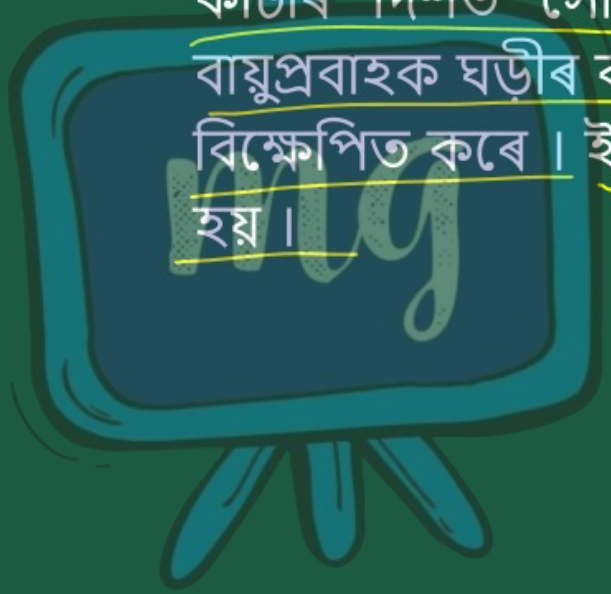

২৩। তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ চমু উত্তৰ দিয়া —

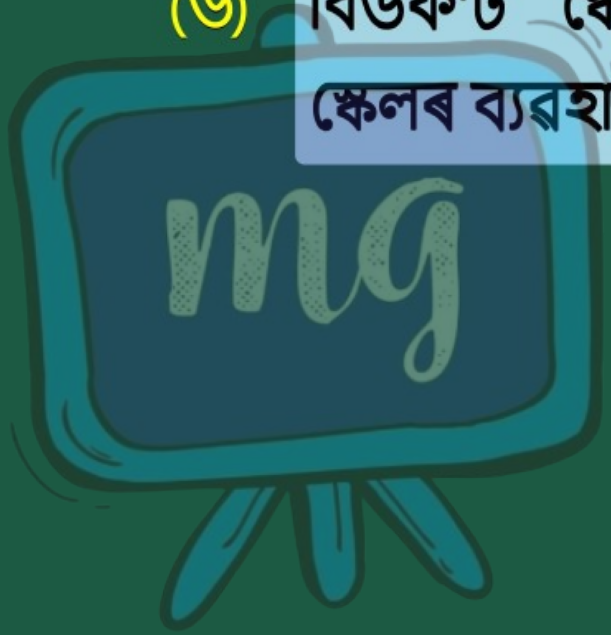
(ঘ) ফেৰেলৰ সূত্ৰটো কি?

উত্তৰঃ- পৃথিৱীৰ আবর্তনৰ বাবে সৃষ্টি হোৱা কোৰিওলিচ বলে উত্তৰ গোলার্ধৰ বায়ুপ্রবাহক ঘড়ীৰ কাটাৰ দিশত সোঁফালে আৰু দক্ষিণ গোলার্ধৰ বায়ুপ্রবাহক ঘড়ীৰ কাটাৰ বিপৰীত দিশত বাওঁফালে বিক্ষেপিত কৰে। ইয়াকে ফেৰেলৰ সুত্র বুলি কোৱা হয়।

২৩। (ঙ) তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ চমু উত্তৰ দিয়া — বিউফ'ৰ্ট স্কেল কি? উদাহৰণসহ এই স্কেলৰ ব্যৱহাৰিতা সম্পৰ্কে চমুকৈ লিখা।

উত্তৰঃ- ১৮০৫ চনতে ব্রিটিছ বিজ্ঞানী ছাৰ ফ্রেঞ্চিচ বিউৰ্ফ'টে (sir Francis Beaufort) প্রস্তুত কৰা ০ – ১২ নম্বৰ স্কেলৰ সহায়ত বতাহৰ গতিবেগৰ মান অনুযায়ী ইয়াৰ প্রকৃতি আৰু প্রভাৱ জানিব পাৰি । ইয়াকে বিউৰ্ফ'ট স্কেল বুলি কোৱা হয় ।
বিউৰ্ফ'ট স্কেলৰ সহায়ত বতাহৰ গতিবেগৰ মান অনুযায়ী ইয়াৰ প্রকৃতি আৰু প্রভাৱ জানিব পাৰি । বতাহৰ গতিবেগ নট (Knot) ত প্রকাশ কৰা হয় । বতাহৰ গতিবেগ এক নট মানে প্রতি ঘণ্টাত ১ নটিকেল মাইল । অর্থাৎ প্রতি ঘণ্টাত ১.৮৫৪ কি.মি. বা প্রতি মিনিটত ৩০.৯ মি. ।

২৩। তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ চমু উত্তৰ দিয়া —

(চ) লেপ্‌চ হাৰ কি চমুকৈ লিখা।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- বায়ুমণ্ডলৰ ট্ৰপ'স্ফীয়েৰ স্তৰটোৰ নিম্ন ভাগত উষ্ণতা বেছি আৰু উচ্চতা বৃদ্ধিৰ লগে লগে উষ্ণতা ক্ৰমান্বয়ে হ্ৰাস পায় । সাধাৰণতে প্ৰতি কিলোমিটাৰ উচ্চতা বৃদ্ধিত ৬.৫° চেণ্টিগ্ৰেডতকৈ বায়ুৰ উষ্ণতা হ্ৰাস পায় । ইয়াকে লেপ্'চ হাৰ বোলা হয় ।

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ক) হ'ম'স্ফিয়েৰ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **হ'ম'স্ফিয়েৰ :** ভূ-পৃষ্ঠৰ পৰা প্ৰায় ৮০ কিলোমিটাৰ উচ্চতা পৰ্যন্ত বায়ুমণ্ডলৰ গেছসমূহৰ ৰাসায়নিক গঠন প্ৰায়ে একে থাকে বাবে বায়ুমণ্ডলৰ এই নিম্নস্তৰটোক হ'ম'স্ফিয়েৰ বোলা হয় । উচ্চতা অনুসৰি থকা কিছুমান বৈশিষ্ট্যৰ পাৰ্থক্যৰ বাবে হ'ম'স্ফিয়েৰ ষ্টাৰটোক পুনৰ ভূ – পৃষ্ঠৰ পৰা ক্ৰমে ট্ৰপ'স্ফিয়েৰ , ষ্ট্ৰেট'স্ফিয়েৰ আৰু মেছ'স্ফিয়েৰ হিচাপে বিভক্ত কৰা হৈছে ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(খ) হেটেৰ'স্ফিয়েৰ

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **হেটেৰ'স্ফিয়েৰ** : হ'ম'স্ফিয়েৰ ৮০ কিলোমিটাৰ উচ্চতাৰ পৰা ওপৰলৈ বায়ুমণ্ডলৰ গেছসমূহৰ ৰাসায়নিক গঠনৰ পৰিবৰ্তন ঘটে । গেছৰ ৰাসায়নিক গঠনৰ ভিন্নতাৰ বাবেই এই স্তৰটোক হেটেৰ'স্ফিয়েৰ বোলা হয় । এই স্তৰত গেছবোৰে সিহঁতৰ আণৱিক ভৰ অনুসৰি অৱস্থান গ্ৰহণ কৰি কিছুমান তাৰপৰ সৃষ্টি কৰিছে । এনেকুৱা চাৰিটা প্ৰধান গেছৰ তৰপ হেটেৰ'স্ফিয়েৰত পোৱা যায় । এই তৰপকেইটা হ'ল – (১) নাইট্ৰ'জেনৰ তৰপ । , (২) অক্সিজেনৰ তৰপ , (৩) হিলিয়ামৰ তৰপ , (৪) হাইড্ৰ'জেনৰ তৰপ ।

হেটেৰ'স্ফিয়েৰৰ নাইট্ৰেজেন তৰপটো হ'ম'স্ফিয়েৰৰ প্ৰায় ৮০ কিলোমিটাৰৰ পৰা প্ৰায় ২০০ কিলোমিটাৰ উচ্চতালৈকে , অক্সিজেন তৰপটো নাইট্ৰেজেনৰ তৰপৰপৰা প্ৰায় ১১২৫ কিলোমিটাৰ উচ্চতালৈকে , হিলিয়াম তৰপটো অক্সিজেন তৰপৰ পৰা প্ৰায় ৩৫৪০ কিলোমিটাৰ উচ্চতালৈকে আৰু হাইড্ৰজেনৰ তৰপটো হিলিয়াম তৰপৰ পৰা বহু উপৰলৈকে বিস্তৃত হৈ আছে ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(গ) বায়ুৰ তাপ, ভূপৃষ্ঠৰ উচ্চতা আৰু বায়ুৰ চাপৰ সম্পৰ্ক

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- বায়ুৰ তাপ , ভূ – পৃষ্ঠৰ উচ্চতা আৰু বায়ুৰ চাপৰ সম্পৰ্ক :- বায়ুমণ্ডলৰ তাপ , ভূ – পৃষ্ঠৰ উচ্চতা আৰু বায়ুৰ চাপৰ মাজত এক নিবিড় সম্পৰ্ক আছে । বায়ুমণ্ডলত তাপ কমিলে চাপ বাঢে । আনহাতে তাপ বাঢ়িলে চাপ কমে । পৃথিৱীৰ যিবোৰ অঞ্চলত তাপৰ মাত্রা অধিক, তাত নিম্নচাপৰ সৃষ্টি হয় আৰু যিবোৰ অঞ্চলত শীতৰ প্রভাৱ বেছি তাত উচ্চ চাপৰ সৃষ্টি হয় ।
তাপৰ এনে তাৰতম্যৰ বাবে পৃথিৱীৰ ওপৰত বিভিন্ন চাপ মণ্ডলৰ সৃষ্টি হৈছে । উচ্চতাৰ লগত বায়ুৰ চাপৰ সম্পৰ্ক আছে । উচ্চতা বঢ়াৰ লগে লগে বায়ুৰ চাপ কমি যায় ।

উচ্চতা বঢ়াৰ লগে লগে বায়ুৰ ঘনত্বও কমি যায় । উচ্চতাৰ লগত বায়ুমণ্ডলৰ তাপৰ সম্পৰ্কও আছে। সেয়েহে ট্ৰপ'স্ফিয়েৰ স্তৰত উচ্চতা বাঢ়িলে উত্তাপ কমে , ষ্ট্ৰেট'স্ফিয়েৰত উচ্চতা বাঢ়িলে উত্তাপ বাঢ়ে। মেছ'স্ফিয়েৰ স্তৰত উচ্চতা বাঢ়িলে উত্তাপ কমে আৰু থাৰ্ম'স্ফিয়েৰ স্তৰত উচ্চতা বঢ়াৰ লগে লগে তাপৰ মাত্ৰাও অধিক পৰিমানে বাঢ়ি যায় ।

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ঘ) মেৰুদেশীয় উচ্চচাপ বলয়

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- মেৰুদেশীয় উচ্চচাপ বলয় : পোনপটীয়া সূৰ্যৰ ৰশ্মিৰ অভাৱত মেৰু অঞ্চল বৰফেৰে আবৃত হৈ থাকে আৰু ইয়াত অতিপাত ঠাণ্ডা অনুভৱ হয়। ইয়াৰ বায়ু অতিশয় শীতল। অতিপাত ঠাণ্ডাৰ বাবে এই অঞ্চলত পানী বৰফৰ ৰূপত জমা হৈ থাকে। সেয়েহে এই অঞ্চলৰ বায়ুত জলীয় বাষ্প প্ৰায় নাথাকে। ফলত মেৰু অঞ্চল দুটাত স্থায়ীভাৱে বায়ুৰ উচ্চ চাপ থাকে। সেয়েহে এই অঞ্চলক মেৰুদেশীয় উচ্চ চাপ বলয় বা মণ্ডল বোলা হয়।

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ঙ) বায়ুপ্রবাহ তন্ত্র

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- বায়ুপ্রবাহ তন্ত্র : বায়ুৰে যেতিয়া ভূ – পৃষ্ঠৰ সমান্তৰালভাৱে গতি কৰে তেতিয়া তাকেই বতাহ বা বায়ুপ্রবাহ বোলে । বায়ুৰ গতি সদায় অনুভূমিক । বায়ু যেতিয়া ঊর্ধবগামী হয় তেতিয়া বায়ু উল্লম্বিক দিশত গতি কৰে ।

দৰাচলতে বায়ুপ্রবাহ বায়ুমণ্ডলত সংঘটিত বহু ক্রিয়া – কলপাৰ এটা অতি প্রয়োজনীয় মাধ্যম যি অহৰহ উত্তাপ , আর্দ্রতা আৰু বায়ুমণ্ডলৰ অন্যান্য বহু ভৌতিক গুণাগুণ এখন ঠাইৰ পৰা আন এখন ঠাইলৈ কঢ়িয়াই নিয়াত সহায় কৰে । সেয়ে বহল অর্থত ইয়াক বায়ুপ্রবাহ তন্ত্র বোলা হয় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

অৰ্থাৎ বায়ুপ্ৰবাহ তন্ত্ৰ বুলি ক'লে পৃথিৱীৰ উপৰিভাগৰ সৃষ্টি হোৱা সকলো ধৰণৰ বায়ুপ্ৰবাহকে বুজায়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(চ) চাপনতি

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **চাপনতি :** ভূ – পৃষ্ঠত থকা বায়ুমণ্ডলীয় চাপৰ পার্থক্যৰ বাবে উদ্ভৱ হোৱা শক্তিয়ে মূলতঃ বায়ুপ্রবাহৰ সৃষ্টি কৰে । ইয়াকে চাপনতি শক্তি বোলা হয় । আচলতে দুখন ঠাইৰ মাজৰ বায়ুমণ্ডলীয় চাপৰ পার্থক্যৰ হাৰকে চাপনতি বোলে । গতিকে চাপনতিৰ বাবে সৃষ্টি হোৱা শক্তিৰ মান নির্ভৰ কৰিব ঠাই দুখনৰ মাজত থকা চাপৰ পার্থক্য আৰু দূৰত্বৰ ওপৰত ।

কিন্তু দূৰত্ব বেছি হ'লে গতিবেগ হ্রাস পায় । আকৌ বায়ু সদায় উচ্চ চাপ অঞ্চলৰ পৰা নিম্নচাপ অঞ্চললৈ বলে , সেয়ে দুখন ঠাইৰ মাজত থকা চাপনতিয়ে বায়ুপ্রবাহৰ দিশো নির্ণয় কৰে ।

যি দিশত চাপ হ্রাস পায় , সেই দিশতেই চাপনতিৰ জোখ লোৱা হয় । এখন অঞ্চলৰ চাপনতি অধ্যয়ন কৰিলেই তাত বিৰাজ কৰা বতাহৰ দিশ আৰু গতিবেগ সম্পৰ্কে সহজে জানিব পাৰি ।

এখন অঞ্চলৰ চাপনতিৰ মান বেছি হ'লে বতাহৰ গতিবেগ বৃদ্ধি হোৱাৰ উপৰি তাত এক অস্থিৰ বায়ুমণ্ডলীয় অৱস্থা বিৰাজ কৰে । বহু ঠাই জুৰি এনে অৱস্থা বিৰাজ কৰিলে সেই অঞ্চলৰ সমচাপ মানচিত্ৰত সমচাপ ৰেখা প্ৰায় একেবাৰে দেখা নাযায় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ছ) বাণিজ্য বতাহ

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- বাণিজ্য বতাহ : ৩০° উত্তৰ আৰু ৩০° দক্ষিণ অক্ষাংশৰ আশেপাশে অৱস্থিত উপক্রান্তীয় উচ্চচাপ বলয়ৰ পৰা নিৰক্ষীয় নিম্নচাপ বলয়ৰ ফালে প্রবাহিত পৃষ্ঠবায়ুক বাণিজ্য বতাহ বোলে । কোৰিওলিচ বলৰ বাবে বাণিজ্য বতাহ উত্তৰ গোলার্ধত উত্তৰ-পূবৰ পৰা দক্ষিণ-পশ্চিম দিশত আৰু দক্ষিণ গোলার্ধত দক্ষিণ-পূবৰ পৰা উত্তৰ-পশ্চিম দিশত বলে। সেয়ে ইয়াক উত্তৰ গোলার্ধত উত্তৰ-পূব বাণিজ্য বতাহ আৰু দক্ষিণ গোলার্ধত দক্ষিণ- পূব বাণিজ্য বতাহ বোলে । ক্রান্তীয় অঞ্চলৰ এই উত্তৰ -পূব আৰু দক্ষিণ – পূব বাণিজ্য বতাহ নিৰক্ষীয় অঞ্চলত মিলিত হৈ এক বিভাজকৰ সৃষ্টি কৰে ।

ইয়াকে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় অভিসাৰী মণ্ডল বোলে । এই অঞ্চলৰ বায়ুপ্ৰবাহ তেনেই দুৰ্বল আৰু মন্থৰ বাবে ইয়াক শান্ত বলয় বা নিৰ্বাত বুলি কোৱা হয় ।

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(জ) অশ্ব অক্ষাংশ

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **অশ্ব অক্ষাংশ :** উপক্রান্তীয় উচ্চচাপবলয়ৰ যি অংশৰ পৰা বাণিজ্য বতাহ আৰু পছোৱা বতাহ বলে তাত এটা মন্থৰ বায়ুপ্রবাহৰ শান্তবলয় আছে। পৃথিৱীৰ দুয়োটা গোলার্ধৰ ৩০° ৰ পৰা ৩৫° অক্ষাংশৰ মাজত অৱস্থিত এই অঞ্চলকে অশ্ব – অক্ষাংশ বোলা হয়।

উদাহৰণস্বৰূপে মধ্যযুগত ইউৰোপীয় নাৱিকসকলে উপক্রান্তীয় অঞ্চলত বতাহৰ চলাচল প্রায় নথকাৰ বাবে জাহাজ চলাবলৈ তেওঁলোকৰ যথেষ্ঠ অসুবিধা হৈছিল। ফলত নাৱিকসকলে জাহাজৰ বোজা কমাবলৈ জাহাজত অনা ঘোঁৰা বিলাককে সাগৰৰ পানীত পেলাই দিছিল।

এইবাবেই উপক্রান্তীয় অঞ্চলৰ এই উচ্চ চাপ বলয়ক অশ্ব অক্ষাংশ বুলি জনা যায়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ঝ) গৰ্জনমুখৰ চল্লিশ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **গর্জনমুখৰ চল্লিশ :** পৃথিৱীৰ দক্ষিণ গোলার্ধত বিশেষকৈ ৪০° ৰ পৰা ৬০° অক্ষাংশ অঞ্চল মহাসাগৰে আৱৰি আছে বাবে এই অংশত পছোৱা বতাহৰ তীব্রতা অত্যধিক হয় । সেয়ে মহাসাগৰীয় নাৱিকসকলে চল্লিশ দশকৰ অক্ষাংশ অঞ্চলক গর্জনমুখৰ চল্লিশ বুলি কোৱা হয় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

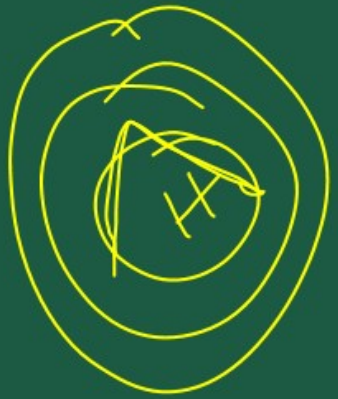
২৪। চমুটোকা লিখা —

(ঞ) প্রতীপ ঘূর্ণীবতাহ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **প্ৰতীপ ঘূৰ্ণীবতাহ :** যেতিয়া এক ব্যাপক অঞ্চল জুৰি উচ্চচাপ বলয়ৰ গঠন হৈ তাৰ কেন্দ্ৰৰ পৰা চক্রাকাৰে অপসাৰী বায়ুপ্রবাহৰ সৃষ্টি হয় তাকে প্রতীপ ঘূৰ্ণীবতাহ বোলা হয় । বতৰ বিজ্ঞানী ছাৰ ফ্রেঞ্চিচ গেল্টনে পোন প্রথমে ১৮৬১ চনত এই 'Anticyclone' (প্রতীপ ঘূৰ্ণীবতাহ) শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিছিল ।
কোনো এখন ঠাইৰ বতৰ নিৰ্ধাৰণত ঘূৰ্ণীবতাহৰ তুলনাত প্রতীপ ঘূৰ্ণীবতাহৰ ভূমিকা তেনেই নগণ্য । প্রতীপ ঘূৰ্ণীবতাহৰ চাপ কেন্দ্রত সৰ্বোচ্চ হয় বাবে ইয়াক উচ্চ চাপ কেন্দ্র বোলে । এই উচ্চ চাপ কেন্দ্র চক্রাকাৰে নহৈ কিছু দীঘলীয়া হ'লে ইয়াক " উধান " বোলা হয় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

পৃথিৱীৰ আয়াতনৰ বাবে উত্তৰ গোলার্ধত প্রতীপ ঘূর্ণীবতাহৰ বতাহ উচ্চ চাপ কেন্দ্রৰ চাৰিওফালে ঘড়ীৰ কাটাৰ দিশত আৰু দক্ষিণ গোলার্ধত ঘড়ীৰ কাটাৰ বিপৰীত দিশত বলে। প্রতীপ ঘূর্ণীবতাহ দুই প্রকাৰৰ –

(ক) উপক্রান্তীয় উষ্ণ প্রতীপ ঘূর্ণীবতাহ

(খ) উচ্চ অক্ষাংশীয় শীতল প্রতীপ ঘূর্ণীবতাহ।

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ট) জেট প্রবাহ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **জেট প্ৰবাহ :** ক্ৰান্তীয় অঞ্চলৰ উচ্চস্তৰেদি পশ্চিমা প্ৰবাহৰ দৰে এক তীব্ৰবেগী পূবমুৱা বায়ু প্ৰবাহিত হয় । ইয়াকে জেট প্ৰবাহ বোলা হয় । এই জেট প্ৰবাহে এখন ঠাইৰ বতৰ আৰু জলবায়ুৰ আমূল পৰিবৰ্তন ঘটায় । এই প্ৰবাহৰ গতিবেগ ঘণ্টাত ৬৪০ কিলোমিটাৰ পৰ্যন্ত হয় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ঠ) সমচাপ ৰেখা

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- **সমচাপ ৰেখা :** পৃথিৱীৰ উপৰিভাগত থকা সমান চাপবিশিষ্ট ঠাইবোৰ সংযোগ কৰিলে যি ৰেখা পোৱা যায় তাকে সমচাপ ৰেখা বোলে । সমচাপ ৰেখাবোৰ মিলিবাৰত প্ৰকাশ কৰা হয় । যিবোৰ ঠাইৰ চাপনতিৰ মান একেবাৰে কম হ'লে তাত বায়ুপ্ৰবাহ প্ৰায় শূণ্য হয় আৰু বায়ুমণ্ডলীয় অৱস্থাও শান্ত হয় । বহু ঠাই জুৰি এনে অৱস্থা বিৰাজ কৰিলে সেই অঞ্চলৰ সমচাপ মানচিত্ৰত সমচাপ ৰেখা প্ৰায় একেবাৰেই দেখা নাযায় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৪। চমুটোকা লিখা —

(ড) ক্রান্তীয় ঘূর্ণীবতাহ

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ : ক্রান্তীয় অঞ্চলৰ যি নিম্নচাপক কেন্দ্র কৰি চাৰিওদিশৰ উচ্চ চাপ অঞ্চলৰ পৰা অহা তীব্রবেগী বতাহে যেতিয়া চক্রাকাৰে বলি এক ভয়ংকৰ ৰূপ লয়, তাকে ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ বোলা হয় । পৃথিৱীৰ অবর্তনৰ বাবে উত্তৰ গোলার্ধত সৃষ্টি হোৱা এনে ঘূৰ্ণীবতাহ ঘড়ীৰ কাটাৰ বিপৰীত দিশত আৰু দক্ষিণ গোলার্ধত ঘড়ীৰ কাটাৰ দিশত বলে ।

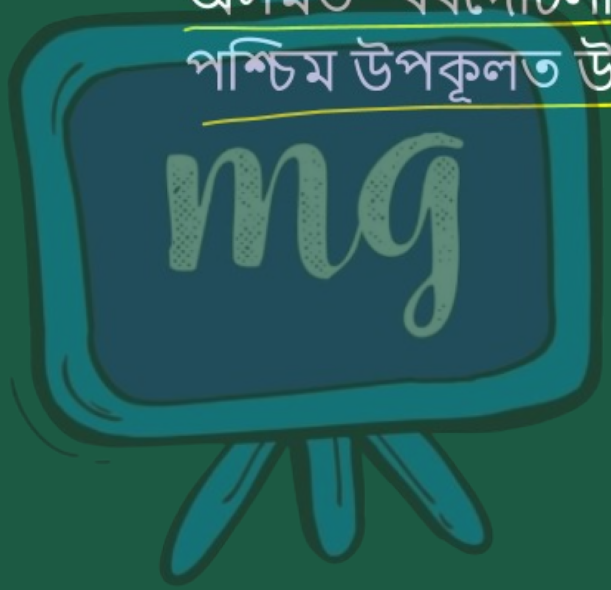
ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহৰ গতিবেগ প্রতি ঘণ্টাত ১২০ ৰ পৰা ২৮০. মি. হয় । একো একোটা বৃত্তাকাৰ ঘূৰ্ণীবতাহৰ ব্যাস কেই কিলোমিটাৰ মানৰ কেবাশ কিলোমিটাৰ পর্যন্ত হ'ব পাৰে ।

ক্রান্তীয় চক্রবাত সম্পূর্ণৰূপে সাগৰীয় পৰিৱেশৰ প্রভাৱত কেৱল গ্রীষ্মকালতেই উৎপত্তি হয়।
একোটা পূর্ণ পর্যায়ৰ ক্রান্তীয় ঘূর্ণীবতাহৰ পৰা বহু উচ্চ পৰিমাণৰ শক্তি নির্গত হয় বাবে এনে চক্রবাতবোৰ ভয়ংকৰ , ধ্বংসকাৰী আৰু ক্ষতিকাৰক হয় । এইবোৰ ধুমুহা বহু অঞ্চল ধৰি আৰু বহু সময় ব্যাপি সক্রিয় হৈ থাকে । উত্তৰ আমেৰিকাৰ দক্ষিণ – পূব অংশ , জাপানৰ পূব উপকূল , ভাৰতবর্ষৰ পূব উপকূল অঞ্চলত এনে ক্রান্তীয় ঘূর্ণীবতাহৰ ফলত প্রায় প্রতি বছৰে ধন – জনৰ বহুতো ক্ষতি হয়।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

ক্রান্তীয় অঞ্চলৰ ঘূৰ্ণীবতাহ বিভিন্ন নামেৰে পৰিচিত হাৰিকেন , ভাৰত মহাসাগৰীয় অঞ্চলত চাইক্লোন , অসমত বৰদৈচিলা আৰু অষ্ট্রেলিয়াৰ উত্তৰ – পশ্চিম উপকূলত উইলী – উইলী বুলি কোৱা হয় ।

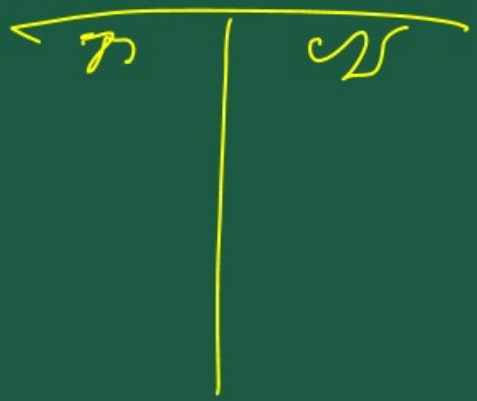

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৫। পার্থক্য লিখা —

(ক) অনুভূমিক প্রবাহ আৰু উলম্বিক প্রবাহ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- আনুভূমিক প্ৰবাহ আৰু উল্লম্বিক প্ৰবাহৰ মাজত পাৰ্থক্য হ'ল –

(১) আনুভূমিক বতাহ ভূ- পৃষ্ঠৰ সমান্তৰালভাৱে গতি কৰে আনহাতে উল্লম্বিক বতাহ ভূ-পৃষ্ঠৰ উল্লম্বিকভাৱে গতি কৰে।

(২) আনুভূমিক প্ৰবাহৰ গুৰুত্ব বেছি; উল্লম্বিক বতাহৰ গুৰুত্ব কম।

(৩) আনুভূতিক উচ্চচাপ অঞ্চলৰ পৰা আনুভূমিক প্ৰৱাহ নিম্নচাপলৈ বলে, উল্লম্বিক প্ৰবাহ নিম্নচাপৰ পৰা উচ্চচাপ অঞ্চললৈ বলে।

২৫। (খ) পার্থক্য লিখা —
বায়ুপ্রবাহ আৰু বায়ুৰাশি

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

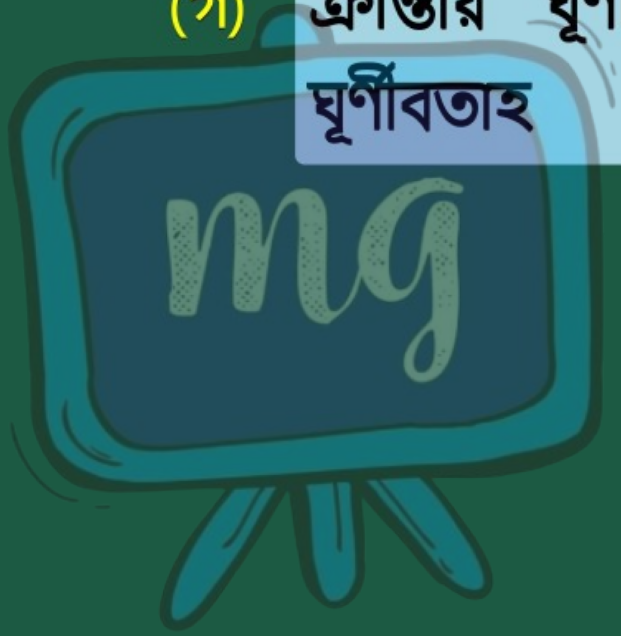
Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- (১) বায়ুপ্রবাহ হ'ল বায়ুৰে গতি কৰা অৱস্থা; বায়ুৰাশি হ'ল উত্তাপ, আৰ্দ্রতা আদি গুণ সম্পন্ন একোটা বৃহৎ আকাৰৰ বায়ুপুঞ্জ ।

(২) বায়ুপ্রবাহ স্থিৰ অৱস্থাত থাকে; বেছি বায়ুৰাশি স্থিৰ অৱস্থাত নাথাকে ।

(৩) বায়ু প্রহাৰ ভাগ দুটা আনহাতে বায়ুৰাশিৰ ভাগ চাৰিটা ।

২৫। (গ) পার্থক্য লিখা — ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ আৰু বহিঃক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ আৰু বহিঃ ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ :

(১) ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ ক্রান্তীয় অঞ্চলত সৃষ্টি হয় আনহাতে বহিঃ ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ নাতিশিতোষ্ণ অঞ্চলত সৃষ্টি হয় ।

(২) ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহৰ গতিবেগ১২০ – ২৮০ কি. মি. পর্যন্ত হয়; আনহাতে বহিঃ ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহৰ গতিবেগ ৩০০ – ১৫০০ কি. মি. ৰ ভিতৰত হয় ।

(৩) এই বতাহ সাগৰীয় পৰিৱেশ প্রভাৱত কেৱল গ্রীষ্ম কালতে সৃষ্টি হয় আনহাতে ক্রান্তীয় ঘূৰ্ণীবতাহ বছৰৰ যিকোনো সময়তে সৃষ্টি হ'ব পাৰে।

২৫। পার্থক্য লিখা —

(ঘ) জলবতাহ আৰু স্থলবতাহ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- জলবতাহ আৰু স্থলবতাহৰ পার্থক্য হ'ল –

(১) জলবতাহ দিনৰ ভাগত বলে আনহাতে স্থলবতাহ ৰাতিৰ ভাগত বলে ।

(২) জলবতাহ জলভাগৰ পৰা বলে আনহাতে স্থলবতাহ স্থলভাগৰ পৰা জলভাগলৈ বলে ।

(৩) ৰাতি জলভাগৰ উষ্ণতা বেছি হয় কিন্তু দিনত স্থলভাগৰ উষ্ণতা বেছি হয় ।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৫। পার্থক্য লিখা —

(ঙ) পার্বত্য বতাহ আৰু ভৈয়ামৰ বতাহ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- পার্বত্য বতাহ আৰু ভৈয়ামৰ বতাহৰ পার্থক্য হ'ল –

(১) পার্বত্য বতাহ পর্বতৰ ঢালেদি ভৈয়ামলৈ গতি কৰে আনহাতে ভৈয়ামৰ বতাহ ভৈয়ামৰ পৰা পর্বতৰ ঢালেদি গতি কৰা।

(২) পার্বত্য বতাহ নিম্নগামী হয় কিন্তু ভৈয়ামৰ বতাহ ঊৰ্ধ্বমুখী হয়।

(৩) পার্বত্য পাহাৰ ৰাতিৰ ভাগত বলে কিন্তু ভৈয়ামৰ বতাহ দিনৰ ভাগত বলে

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৫। পার্থক্য লিখা —

(চ) ঘূর্ণীবতাহ আৰু প্ৰতীপ ঘূর্ণীবতাহ

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- ঘূর্ণীবতাহ আৰু প্রতীপ ঘূর্ণীবতাহৰ মাজত পার্থক্য হ'ল –

(১) ঘূর্ণীবতাহ নিম্নচাপক কেন্দ্র কৰি তীব্রবেগত চক্রাকাৰে গতি লয় ; উচ্চচাপত কেন্দ্র কৰি তীব্র বেগত চক্রাকাৰে গতি লয় প্রতীপ ঘূর্ণীবাতাহে।

(২) ঘূর্ণীবতাহক নিম্নচাপ কেন্দ্র বতাহ বুলি কোৱা হয় আনহাতে উচ্চচাপ কেন্দ্র ভূমি বতাহক প্রতীপ ঘূর্ণীবতাহ বোলে।

(৩) বহি:ক্রান্তীয় আৰু ক্রান্তীয় দুয়ো অঞ্চলতে ঘূৰ্ণীবতাহ বলে আনহাতে উষ্ণ উপক্রান্তীয় আৰু উষ্ণ উচ্চ অক্ষাংশৰ অঞ্চলত প্রতীপ ঘূৰ্ণীবতাহ বলে।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৫। (ছ) পার্থক্য লিখা —
শীতল বাতাগ্ৰ আৰু উষ্ণ বাতাগ্ৰ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- শীতল বাতাগ্ৰ আৰু উষ্ণ বাতাগ্ৰৰ মাজত থকা পার্থক্য হ'ল –

(১) শীতল বাতাগ্ৰত শীতল বায়ুৰাশিয়ে উষ্ণবায়ুৰাশিক স্থানান্তৰ কৰে আনহাতে উষ্ণ বাতাগ্ৰত উষ্ণ বায়ুৰাশিয়ে শীতল বায়ুৰাশিৰ ওপৰেদি প্ৰৱাহিত হৈ স্থানান্তৰ কৰে।

(২) শীতল বাতাগ্ৰ অতি ঠাণ্ডা কিন্তু উষ্ণ বাতাগ্ৰ অতি গৰম।

(৩) শীতল বাতাগ্ৰ শীতল বায়ুৰাশিয়েদি প্ৰবাহিত হয় ; উষ্ণ বাতাগ্ৰ উষ্ণ বায়ুৰাশিয়েদি প্ৰবাহিত।

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৫। পার্থক্য লিখা —

(জ) ট্ৰপ'স্ফিয়েৰ আৰু ষ্টেট 'স্ফিয়েৰ

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

উত্তৰঃ- ট্ৰপ'স্ফিয়েৰ আৰু ষ্ট্ৰেট'স্ফিয়েৰৰ মাজত থকা পাৰ্থক্যসমূহ হ'ল –

(১) ট্ৰপ'স্ফিয়েৰ পৃথিৱীৰ একেবাৰে গাতে লাগি থকা স্তৰ ; ষ্ট্ৰেট'স্ফিয়েৰ ট্ৰপ'স্ফিয়েৰৰ ঠিক ওপৰতে থকা স্তৰ ।

(২) ট্ৰপ'স্ফিয়েৰৰ গড় উচ্চতা ১০ কিলোমিটাৰ, ষ্ট্ৰেট'স্ফিয়েৰৰ গড় উচ্চতা ৫০ কিলোমিটাৰ ।

(৩) ট্ৰপ'স্ফিয়েৰৰ ঊৰ্ধবসীমাটোক ট্ৰপ'পজ বোলে । ষ্ট্ৰেট'স্ফিয়েৰৰ ঊৰ্ধবসীমাটোক ষ্ট্ৰেট'পজ বোলে ।

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৬। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : —

(ক) অ'জন গেছৰ স্তৰটো ক'ত অৱস্থিত?

(১) ট্রপ'স্ফিয়েৰ

(২) স্ট্রেট'স্ফিয়েৰ

(৩) মেছ'স্ফিয়েৰ

(৪) থার্ম'স্ফিয়েৰ

সমগ্র শিক্ষা
Samagra Shiksha
সমগ্র শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৬। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : —

(খ) বায়ুমণ্ডলত আয়তন হিচাপে অক্সিজেন কিমান থাকে?

(১) ২০.৯৪%

(২) ২৯.০১%

(৩) ৩২.৪৭%

(৪) ৭৮.০৮%

২৬। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : —

(গ) বায়ুপ্রবাহৰ মূল কাৰণটো হ'ল —

(১) আর্দ্রতাৰ তাৰতম্য

(২) চাপৰ তাৰতম্য

(৩) মাধ্যাকর্ষণ শক্তি

(৪) অপকেন্দ্রিক বল

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৬। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : —

(ঘ) বতাহৰ গতিবেগ নির্ণয় কৰা যন্ত্রটো হ'ল-

(১) উইণ্ড ভেন

(২) এনিম'মিটাৰ

(৩) বিউফ'র্ট স্কেল

(৪) হাইড্র'মিটাৰ

২৬। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : —

(ঙ) বতাহৰ গতিবেগৰ এককটো হ'ল—

(১) নট

(২) মিলিবাৰ

(৩) শতাংশ

(৪) ডিগ্ৰী

समग्र शिक्षा
Samagra Shiksha
সমগ্ৰ শিক্ষা

Under CSR Support by
ipca | Foundation

২৬। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : —

(চ) মৌচুমী বতাহ তলৰ কোন শ্ৰেণীৰ অন্তৰ্গত?

(১) স্থানীয় বতাহ

(২) প্ৰাথমিক বতাহ

(৩) গৌণ বতাহ

(৪) নিয়মিত বতাহ

২৬। শুদ্ধ উত্তৰটো বাছি উলিওৱা : —

(ছ) প্ৰাচ্যৰ প্ৰশান্ত মহাসাগৰীয় উপকূল অঞ্চলৰ ঘূৰ্ণীবতাহৰ নামটো হ'ল —

(১) চাইক্লন'

(২) হাৰিকেন

(৩) উইলী উইলী

(৪) টাইফুন